

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romuald Dalewski (przewodniczący)

SSN Jarosław Sobutka (sprawozdawca)

SSN Renata Żywicka

w sprawie z powództwa J. C.
przeciwko Skarbowi Państwa - Prokuratorowi Okręgowemu w Warszawie,
Prokuraturze Okręgowej w Warszawie
o wynagrodzenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 10 kwietnia 2024 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie
z dnia 11 czerwca 2021 r., sygn. akt XXI Pa 78/20,

I. oddala skargę kasacyjną,

**II. odstępuje od obciążenia powoda kosztami zastępstwa
procesowego strony przeciwnej w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 11 lutego 2020 r. (sygn. akt VIII P 120/19) w sprawie z powództwa J. C. przeciwko Skarbowi Państwa – Prokuratorowi Okręgowemu w Warszawie, Prokuraturze Okręgowej w Warszawie o wynagrodzenie, Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie Wydział VIII Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w punkcie pierwszym oddalił powództwo w całości, a w punkcie drugim zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, w pozostałym zakresie nie obciążył powoda kosztami procesu.

Na skutek apelacji powoda, Sąd Okręgowy w Warszawie XXI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 11 czerwca 2021 r. (sygn. akt XXI Pa 78/20):

1. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądził od Prokuratury Okręgowej w Warszawie na rzecz J. C. kwotę 3.084 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 26 maja 2016 r. do dnia zapłaty, zaś w pozostałym zakresie powództwo oddalił i zasądził od J. C. na rzecz Prokuratury Okręgowej w Warszawie kwotę 2.376 zł tytułem zwrotu części kosztów zastępstwa procesowego;

2. oddalił apelację w pozostałym zakresie;

3. zasądził od J. C. na rzecz Prokuratury Okręgowej w Warszawie kwotę 1.188 zł tytułem zwrotu części kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy wskazał, że apelacja powoda była jedynie częściowo uzasadniona. Sąd odwoławczy ustalił, że powód jako żołnierz zawodowy od 1 stycznia 2016 r. faktycznie otrzymywał łącznie wynagrodzenie w kwocie 25.054,50 zł, ale składało się ono z miesięcznego uposażenia w kwocie 9.576,10 zł oraz dodatku wyrównawczego w kwocie 15.478,40 zł. Dodatek funkcyjny w kwocie 3.084 zł - co błędnie ustalił Sąd I instancji, został wyszczególniony jedynie w decyzji dotyczącej ustalenia na rzecz powoda dodatku wyrównawczego, kiedy ustalano jakie wynagrodzenie powód otrzymywałby na równorzędnym stanowisku prokuratury powszechnej jednostki organizacyjnej prokuratury. Dodatek funkcyjny nie był zatem dodatkiem jaki faktycznie powód otrzymywał. W pozostałym zakresie Sąd odwoławczy podzielił ustalenia Sądu I instancji.

Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd *meriti* prawidłowo ocenił roszczenie powoda odnośnie do wynagrodzenia za kwiecień 2016 r. stosując regułę nadrzędną wynikającą z art. 80 zd. 1 k.p. Wynagrodzenie przysługuje za pracę wykonaną. Za czas niewykonywania pracy pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia tylko

wówczas, gdy przepisy prawa pracy tak stanowią. Bezspornym jest, że powód jako żołnierz zawodowy otrzymał „z góry” wynagrodzenie przysługujące mu za kwiecień 2016 r. Zgodnie z art. 81 ust. 1 ustawy z 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, uposażenie zasadnicze i dodatki o charakterze stałym są wypłacane miesięcznie z góry, w pierwszym dniu roboczym miesiąca, za który przysługują. Natomiast wynagrodzenie prokuratora wypłaca się z dołu (art. 130 ustawy prawo o prokuraturze w zw. z art. 85 § 2 k.p.). Dlatego wobec ustalenia, że wynagrodzenie za kwiecień 2016 r. zostało powodowi wypłacone z góry jeszcze przez poprzedniego pracodawcę, nie znajdowało uzasadnienia roszczenie powoda o wypłatę drugiego wynagrodzenia za ten sam okres. Po zwolnieniu powoda ze służby wojskowej (4 kwietnia 2016 r.), pozostał on w dalszym ciągu na stanowisku prokuratora i o takim charakterze wykonywał swoje obowiązki u nowego pracodawcy. Powód otrzymał za ten okres „z góry” pełną wysokość świadczenia jakie mu przysługiwało z tego tytułu, tj. 25.054,50 zł. Na powyższą ocenę Sądu nie wpływa okoliczność, że powód *de facto* otrzymał wynagrodzenie za okres od 4 do 30 kwietnia 2016 r. nie od tej jednostki, która zobowiązana była wypłacić wynagrodzenie.

Sąd odwoławczy uznał za uzasadnione roszczenie powoda odnośnie do wynagrodzenia za maj 2016 r., w którym domagał się on zasądzenia wyrównania wynagrodzenia. Powód zachował prawo do wynagrodzenia nabytego na dotychczas zajmowanym stanowisku (art. 36 ust. 1 ustawy z 28 stycznia 2016 r. przepisów wprowadzających ustawę Prawo o prokuraturze - Dz.U. z 2016 r., poz. 178). Bezspornym jest też, że za maj 2016 r. powód otrzymał wynagrodzenie w kwocie 21.970,50 zł. Oznacza to, że zostało ono zaniżone (w stosunku to uprzednio otrzymywanego tj. 25.054,50 zł) o kwotę 3.084 zł. Powyższa kwota odpowiada spornemu „dodatki” na jaki wskazywał powód, ale jak uprzednio wskazał Sąd, nie oznacza to, że taki dodatek powód otrzymywał jako żołnierz zawodowy. Należy jeszcze raz podkreślić, że kwota ta posłużyła wyłącznie do obliczenia wysokości świadczenia wyrównawczego. Ostatecznie pozwany wypłacił powodowi zaniżone wynagrodzenie za maj 2016 r. w stosunku do kwoty, jaką powód otrzymywał miesięcznie w okresie od stycznia do kwietnia 2016 r., co czyniło - w tym zakresie roszczenie powoda zasadnym - co do istoty.

Od wyroku Sądu Okręgowego skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego wywiódł powód, zaskarżając wyrok Sądu odwoławczego w części, tj. co do zakresu pkt 2 i 3, a mianowicie w części oddalającej apelację od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie oraz w części orzekającej o kosztach postępowania odwoławczego.

Skargę kasacyjną skarżący oparł na podstawach:

1. naruszenia przepisów postępowania, które miało istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), a mianowicie:

1.1 art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c. oraz 327¹ § 1 ust. 1 i 2 w związku z art. 391 § k.p.c. poprzez nieodniesienie się w uzasadnieniu wyroku do wszystkich zarzutów podniesionych w apelacji, a w szczególności do zarzutu naruszenia:

1.1.1 art. 327¹ § 1 ust. 1 i 2 k.p.c. poprzez sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego w sposób uniemożliwiający kontrolę instancyjną tegoż orzeczenia;

1.1.2 art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji obciążenie powoda kosztami procesu, podczas gdy okoliczności związane z przebiegiem sprawy, a w szczególności charakter zgłoszonego roszczenia, jak też fakt, że powód w świetle zgromadzonego materiału dowodowego miał prawo być przekonany o zasadności dochodzonego roszczenia;

1.1.3 art. 130 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze (Dz.U. z 2016 r., poz. 178) w zw. z art. 85 § 2 k.p. poprzez uznanie, że powodowi nie przysługuje wynagrodzenie za pracę wykonaną w kwietniu 2016 r. na rzecz pozwanego, podczas gdy z uzasadnienia zaskarżonego wyroku jednoznacznie wynika, że z dniem 4 kwietnia 2016 r. doszło do nawiązania nowego stosunku pracy pomiędzy powodem a pozwanym (po uprzednim rozwiązaniu stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą powoda, tj. Naczelną Prokuraturą Wojskową); podczas gdy treść art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c. nie pozostawia wątpliwości, że sąd odwoławczy zobowiązany jest sporządzić uzasadnienie w sposób wskazujący, że wszystkie zarzuty apelacji zostały rozważone przed wydaniem rozstrzygnięcia;

1.2 art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji obciążenie powoda w przeważającej części kosztami postępowania odwoławczego, podczas gdy okoliczności związane z przebiegiem sprawy, a w szczególności charakter zgłoszonego roszczenia, jak też fakt, że powód w świetle zgromadzonego materiału

dowodowego oraz istotnych braków uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego miał prawo być przekonany o zasadności zarzutów apelacyjnych;

2. naruszenia prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), a mianowicie:

2.1 art. 130 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze (Dz.U. z 2016 r., poz. 178) w zw. z art. 85 § 2 k.p. poprzez uznanie, że powodowi nie przysługuje wynagrodzenie za pracę wykonaną w kwietniu 2016 r. na rzecz pozwanego, podczas gdy z uzasadnienia zaskarżonego wyroku jednoznacznie wynika, że z dniem 4 kwietnia 2016 r. doszło do nawiązania nowego stosunku pracy pomiędzy powodem a pozwanym (po uprzednim rozwiązaniu stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą powoda, tj. Naczelną Prokuraturą Wojskową), a co więcej wynagrodzenie wypłacone powodowi na podstawie art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych - stosownie do treści art. 77 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych - nie podlega zwrotowi;

2.2 art. 77 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych przez błędne uznanie, że wypłacone przez poprzedniego pracodawcę (Naczelną Prokuraturę Wojskową) „z góry” wynagrodzenie ma zaspokoić roszczenie powoda o zapłatę wynagrodzenia za świadczenie pracy na rzecz nowego pracodawcy, na nowym stanowisku służbowym, podczas gdy z dniem 4 kwietnia 2016 r. skarżący został zwolniony z zawodowej służby wojskowej, a następnie powołany na stanowisko prokuratora w Wydziale do spraw wojskowych Prokuratury Okręgowej w Warszawie, a pobrane przez niego uposażenie i inne należności, o których mowa w art. 73 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, nie podlegają zwrotowi i nie mogą być wykorzystane na zaspokojenie roszczenia przysługującego mu względem nowego pracodawcy.

Wskazując na powyższe, skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu odwoławczego w zaskarżonej części (pt 2 i 3) i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz o rozpoznanie niniejszej skargi kasacyjnej na rozprawie.

W odpowiedzi na wywiedzioną w niniejszej sprawie skargę kasacyjną Skarb Państwa reprezentowany przez Prokuraturę Okręgową w Warszawie, wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie, w każdym wypadku zasądzenie od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wywiedziona w niniejszej sprawie okazała się nieuzasadniona.

Na wstępie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw, w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania. Sąd Najwyższy jest więc związany granicami zaskarżenia i granicami podstaw i nie może rozpoznać skargi poza zakres zaskarżenia wskazany przez skarżącego - nie może zaskarżonego wyroku poddać kontroli z punktu widzenia naruszeń innych przepisów niż wskazane w podstawach (por. wyrok Sądu Najwyższego z 25 maja 2018 r., I CSK 455/17, Legalis nr 1834484).

Nie potwierdziły się podnoszone przez stronę skarżącą zarzuty naruszenia przez Sąd II instancji przepisów proceduralnych. Zgodnie z art. 378 § 1 k.p.c. na sądzie drugiej instancji spoczywa obowiązek ponownego rozpoznania sprawy w granicach apelacji, co oznacza nakaz wzięcia pod uwagę wszystkich zarzutów i wniosków podniesionych w apelacji. To granice apelacji wyznaczają ramy, w których sąd drugiej instancji powinien rozpoznać sprawę na skutek jej wniesienia. Uzasadnienia sądów odwoławczych nie muszą, a zwykle wręcz nie powinny zawierać wszystkich elementów typowych dla uzasadnienia judykatu pierwszoinstancyjnego, lecz jedynie te z elementów, które ze względu na treść apelacji i zakres rozpoznania sprawy są niezbędne do przedstawienia motywów wydanego przez ten sąd rozstrzygnięcia. Utrwalone w judykaturze jest, że naruszenie przez sąd drugiej instancji przepisów regulujących zasady sporządzania uzasadnień, może jedynie wyjątkowo stanowić usprawiedliwioną podstawę

kasacyjną wtedy, gdy wskutek uchybienia wymaganiom stawianym uzasadnieniu, zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej. Zatem nie każde uchybienie w zakresie konstrukcji uzasadnienia sądu drugiej instancji może stanowić podstawę dla skutecznego podniesienia zarzutu kasacyjnego, lecz tylko takie, które uniemożliwia Sądowi Najwyższemu przeprowadzenie kontroli prawidłowości orzeczenia (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 7 października 2005 r., IV CK 122/05, LEX nr 187124; z 28 listopada 2007 r., V CSK 288/07, LEX nr 488983; z 21 lutego 2008 r., III CSK 264/07, OSNC-ZD 2008, nr 4, poz. 118 oraz postanowienie z 23 lipca 2015 r., I CSK 654/14, LEX nr 1781773). Uzasadnienie zaskarżonego rozstrzygnięcia nie potwierdza jednak tezy o rażącej wadliwości jego konstrukcji - z perspektywy regulacji powołanych przez skarżącego przepisów Kodeksu postępowania cywilnego.

Nadto należy zwrócić uwagę, że skarga kasacyjna, zgodnie z art. 398¹ §1 k.p.c., przysługuje od wyroku sądu drugiej instancji. Tymczasem przepisy zawarte w art. 327¹ § 1 i 2 k.p.c. adresowane są wyłącznie do sądu pierwszej instancji. Nie znajdują one przy tym odpowiedniego zastosowania w postępowaniu apelacyjnym, gdyż *de lege lata* sposób sporządzenia uzasadnienia orzeczenia drugoinstancyjnego normowany jest odrębnie - w art. 387 § 2¹ k.p.c. Sąd Okręgowy nie mógł zatem naruszyć żadnego z przepisów zawartych w art. 327¹ k.p.c., gdyż przepisów tych w ogóle nie stosował.

Jeżeli natomiast chodzi o zarzut naruszenia przez Sąd II instancji art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie to należy zwrócić uwagę, że przepis ten, statuujący zasadę słuszności, jest przejawem tzw. prawa sędziowskiego i może być stosowany wówczas, kiedy okoliczności konkretnej sprawy dają po temu podstawy. W odniesieniu do art. 102 k.p.c. należy przyjąć, że ustawodawca, konstruując sformułowanie "wypadki szczególnie uzasadnione", w sposób zamierzony oparł się na zwrocie niedookreślonym, co pozwala organowi stosującemu prawo dokonać we własnym zakresie oceny, czy należy zastosować zasadę ogólną, czy odstąpić od niej z powodu szczególnej sytuacji strony z uwzględnieniem okoliczności danej sprawy. Ocena sądu, czy faktycznie zachodzi "wypadek szczególnie uzasadniony", ma charakter czysto dyskrejonalny (stanowi dyskrejonalną władzę sędziowską), jest oparta na swobodnym uznaniu, kształtowanym własnym przekonaniem oraz oceną okoliczności rozpoznawanej sprawy – jest przejawem tzw. prawa

sędziowskiego, które pozostawia sądowi orzekającemu rozstrzygnięcie o zastosowaniu przesłanki z art. 102 k.p.c. z odwołaniem się do jego kompetencji, bezstronności, doświadczenia i poczucia sprawiedliwości. To, że taka ocena oparta jest na swobodnym uznaniu sądu pierwszej instancji, kształtowanym własnym przekonaniem oraz oceną okoliczności, powoduje też istotne ograniczenia w zakresie możliwości jej podważenia przez sąd wyższej instancji. Kontrola instancyjna postanowienia sądu w sprawie zastosowania albo niezastosowania art. 102 k.p.c. sprowadza się tylko do oceny prawidłowości uzasadnienia, w którym sąd wyjaśnia przyczyny zajętogo stanowiska. Samo zaś zakwalifikowanie przyczyn, o jakich stanowi art. 102 k.p.c., a więc jako szczególnie uzasadnionych, pozostaje w gestii sądu stosującego powołany przepis (zob. T. Szanciło (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Komentarz. Art. 1–458¹⁶. Tom I. Wyd. 2, Warszawa 2023). Powyższe przesądza także o braku możliwości podniesienia skutecznie zarzutu naruszenia przez Sąd II instancji art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie. Zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy jest związany dokonanymi przez sądy *meriti* ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Oznacza to niedopuszczalność powoływania się przez skarżącego na wadliwość wyroku sądu drugiej instancji polegającą na ustaleniu faktów lub niewłaściwie przeprowadzonej ocenie dowodów. I nie zmienia tego okoliczność, że Sąd Najwyższy, podczas rozpoznawania skargi kasacyjnej, uznał, iż w tej konkretnej sprawie należy zastosować art. 102 k.p.c.

Wbrew stanowisku strony skarżącej Sąd Okręgowy nie naruszył także wskazywanych w skardze kasacyjnej przepisów prawa materialnego, tj. art. 130 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze w zw. z art. 85 § 2 k.p. oraz art. 77 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych. Jak wyjaśniono w orzecznictwie Sądu Najwyższego, stosunek pracy prokuratora, choć zgodnie z literalnym brzmieniem przepisu powstaje na skutek powołania, jest stosunkiem pracy wynikającym z mianowania (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 10 lipca 1996 r., I PZP 9/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 34; wyroki Sądu Najwyższego: z 20 kwietnia 2001 r., I PKN 379/00, OSNP 2003 nr 5, poz. 116; z 15 października 2015 r., II PK 260/14, Monitor Prawa Pracy 2016 nr 2, s.

84-89). Prokurator jest więc pracownikiem w rozumieniu art. 2 Kodeksu pracy. Stosunek służbowy prokuratora ma złożony charakter - zawiera zarówno elementy stosunku pracy, jak i elementy o charakterze publicznoprawnym. Za pracodawcę prokuratora należy uznać tę jednostkę prokuratury, w której wykonuje on zadania służbowe, jeżeli jednostka ta ma generalną kompetencję do zatrudniania pracowników (art. 74 § 1 w związku z art. 1 § 3 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. - Prawo o prokuraturze; zob. wyrok Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2021 r., II PSKP 51/21, Legalis nr 2599994). Przepis art. 36 § 1 ustawy „Przepisy wprowadzające ustawę Prawo o Prokuraturze” stanowi samoistną podstawę o przekształcenia stosunku pracowniczego prokuratorów. Zgodnie z jego brzmieniem Prokurator Generalny przenosi prokuratorów Prokuratury Generalnej oraz prokuratorów Naczelnej Prokuratury Wojskowej, których nie powołał do Prokuratury Krajowej, na inne stanowisko służbowe w powszechnych jednostkach organizacyjnych prokuratury z zachowaniem tytułu „prokuratora byłej Prokuratury Generalnej” lub „prokuratora byłej Naczelnej Prokuratury Wojskowej” oraz prawa do wynagrodzenia nabytego na dotychczas zajmowanym stanowisku, kierując się przy tym ich dotychczasowym miejscem zamieszkania lub miejscem pracy. W wyniku zastosowania tego przepisu nie doszło więc do powołania powoda do pełnienia funkcji prokuratora powszechnej jednostki prokuratury, a jedynie wyznaczono powodowi nowe miejsce służbowe wykonywania obowiązków prawnych, z zachowaniem dotychczasowej tytułatury „prokurator byłej Naczelnej Prokuratury Wojskowej” oraz dotychczasowej wysokości wynagrodzenia. Powód otrzymał uposażenie za miesiąc kwiecień 2016 r. z Naczelnej Prokuratury Wojskowej, za wykonaną pracę za miesiąc kwiecień - płaconą z góry. Natomiast wynagrodzenie prokuratora w powszechnej jednostce organizacyjnej rzeczywiście wypłaca się z dołu (art. 130 ustawy Prawo o prokuraturze w zw. z art. 85 § 2 k.p.). Jak to słusznie ustaliły sądy powszechne, po zwolnieniu powoda ze służby wojskowej z dnia 4 kwietnia 2016 r., dalej pełnił on służbę na stanowisku prokuratora i w takim charakterze wykonywał swoje obowiązki, tylko w nowej jednostce organizacyjnej (u nowego pracodawcy). Brak więc było podstaw do wypłacania za ten sam miesiąc drugiego wynagrodzenia.

Z tych przyczyn skarga kasacyjna została oddalona - na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., odstępując od obciążenia powoda kosztami zastępstwa procesowego strony przeciwnej, na podstawie art. 102 k.p.c.

[SOP]

(r.g.)